

Kezet fogni a Szent Jobbal: meddig megy el a Fidesz a Horthy-kultusz újratereztésében?

[Diószegi Horváth Nóra](#)

2016. július 22. péntek, 19:47

[történelem](#) [horthy](#) [Fidesz](#) [emlékezetpolitika](#)

Nehéz lehet annak a kormánynak, amely azzal szembesül: saját értékeinek, ideológiájának kőbe véséséhez mintegy 70 évet kell semmissé tennie a történelemből. Márpedig a Fidesz ebbe a fába már jó ideje belevágta a fejszét, azóta pedig folyamatosan szembesülnünk kell azzal, hogyan próbálják meg feléleszteni a II. világháború előtti időszak vadromantikáját.

Fotó: A Szent Jobb Újdombovár állomáson / Fortepan

Nincs könnyű helyzetben Orbán Viktor és pártja: jó ideje látjuk, hogy hogyan keresik történelmi gyökereiket. De hát miért is lenne könnyű helyzetben egy olyan párt, amely liberális fiatal demokratákból lett, mára pedig illiberális államot épített maga köré? Így sem nehéz persze megtalálni a gyökereket, de a tálaláshoz kellett azért némi furmányosság, és nagyfokú arrogancia ahhoz, hogy a magyarázat mindenkinek lemenjen a torkán.

Lássuk tehát, mi is az irány.

A Fidesz emlékezetpolitikájának ars poeticája egyértelműen a Kossuth tér. Az ország tere, amelyet hatalmas munkával, irdatlan pénzekért tettek famentessé, de ideológiailag kívánatos. A cél elég konkrétan volt megfogalmazva: a tér „képzőművészeti arculatának 1944 előtti állapotát” kívánták visszaállítani. Ahogy mondani szokás: „Kell több? Nem mond ez eleget?”

De voltak egyéb intő jelek is. A nagy utcanév-változtatási láz tetőpontján inkább eltakarították az útból a Földrajzinév-bizottságot, hogy aztán Tormay Cécile, Wass Albert és Klebelsberg Kunó is újra köztudatba kerülhessen (az egykori művelődéspolitikus neve ráadásul a közoktatást totálisan elnyomó, centralizált intézményrendszer egészét fémjelezi). Jött a VERITAS Történetkutató Intézet, ami nem kisebb feladatra vállalkozott, mint 150 év teljes („hiteles, torzításmentes”) újraértelmezésére. Nyílt támadás volt ez már a Magyar Tudományos Akadémia történészei ellen – bár maga a VERITAS azóta sem tett le semmi értékelhetőt az asztalra.

És ha mindez nem lenne elég, egy adott ponton történelem és oktatás sorsa összefonódott a Fidesz kezében: központosították a tankönyvkiadást. Az eredmény? Például olyan, 10. osztályos tanulónak szóló történelem tankönyv, amelynek hibáit a szakértők nem kevesebb, mint 48 oldalon keresztül sorolták. De legalább ideológiailag már „rendben van”...

Az tehát már egy ideje egyértelmű, hogy a kormány több szinten szállja meg a történelmi emlékezetünket. És az is, hogy egy jól körülhatárolható korszakra, a Horthy-érára esett a választásuk. Csakhogy a helyzet mégsem ennyire egyértelmű. Bár a Fidesz érezhetően szeretne visszatérni a Horthy-korszak vélt/vágyott boldog békeidejébe, azért azt ők maguk is érzik, hogy ez az út bizony tartogathat kellemetlen asszociációkkal terhes megállókat. Nem véletlen, hogy bár magát a korszakot felvállaltan kirakatba (közterekre, utcanév táblákra, intézményekre) aggatják, magával Horthyval továbbra sem tudnak mit kezdeni. Időnként ugyan fel-fel tűnnek politikusaik egy-egy szoboravatáson, megemlékezésen, nyilvánosan azonban nem beszélnek róla, nem említik sehol, semmilyen körülmények között Horthy nevét, ha nem muszáj.

Ettől függetlenül az irány megvan – most pedig új, szakrális teret is hódít majd magának a Fidesz.

[Újraépítik az Aranyvonatot](#), amely 1938-ban keresztül-kasul utaztatta az országon a Szent Jobbot. A legendás vagonért a Magyar Koronaörök Egyesülete lobbizott hosszú éveken át (az eredeti a II. világháború zűrzavarában elkallódott), egészen addig, amíg a Magyar Nemzeti Múzeum a szárnyai alá nem vette az ügyet.

És akkor itt álljunk meg egy pillanatra. A Magyar Nemzeti Múzeum ugyanis nem csupán egy a számtalan múzeum közül. Ez az első múzeumunk, (nevében legalábbis) a nemzet múzeuma, még ha jelen pillanatban tárlatai, gyűjteménye már nem is indokolja ezt a kiemelt szerepet.

Szimbolikus helyen áll, szimbolikus funkciót tölt be. És most egy olyan ügy mellé áll, ami maga is szimbolikus teret foglal el: a Szent Jobb ugyanis nemcsak nemzeti, de keresztény ereklye is. Az azt megtalálása 900. évfordulóján az országban keresztülhurcoló Aranyvonat pedig megtestesülése egy olyan korszaknak, ahol a reprezentáció volt minden, ahol a hatalom kegyet osztott, de el is vett, még annál is többet az emberektől.

Az Aranyvonat országjárása a világháború előtt a Horthy-korszak utolsó, dicsőséges pillanatainak szimbólumává vált. Ahogy a vonat pöfögött, ránk figyelt a teljes keresztény világ, és ahol megállt, lassított a Szent Jobb, térdre borultak az emberek. Ami utána jön, az sajnos a tragikus, borzalmakkal terhelt történelem, a II. világháború, amelyből a Horthy-éra bőséggel kivette a részét.

És most itt tartunk: az Aranyvonat (egyébként potom 78 millió forintból) újraépül. És nem akárhol, a Magyar Nemzeti Múzeumban kap majd helyet, ahol kimerevített képe lesz annak a békebeli, boldog Horthy-korszaknak, amelyben semmi sem volt lehetetlen, ahol az eufória, a béke és a megelégedettség uralkodott. Hamis, torz, ártalmas kép ez, aminek semmilyen más funkciója nincs, mint megerősíteni minket abban a hitben, amelyet eddig csak szobrok, köztér és tankönyvek közvetítettek ebben az 2010 óta alakuló új, illiberális világrendben: régen minden jobb volt, de ne aggódjunk, most is hasonló a helyzet. Jó hír a rosszban: a múzeum tájékoztatása szerint szó sincs arról, hogy az Aranyvonat körútra indulna az országban a Szent Jobbal (azért mérget erre se vegyünk mostanában).

Csak ne felejtsük el, mi lett az (eredeti) Aranyvonat sorsa. Beleveszett a II. világháború pusztításába, ahogy letűnt akkor a dicstelen Horthy-korszak is (bár nem mondhatjuk, hogy az utána következő jobb lett volna). Emlékezzünk a történelemre, de ne hamisítsuk meg azt. Emlékezzünk az Aranyvonatra, de ne csak dicsősége teljében. És ne felejtsük el: a történelmet újra lehet írni, de aki a hibákból nem tanul, az nem méltó arra sem, hogy politikusnak vallja magát.